

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ศึกษาแบบ Cross-sectional study มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาระงานของศูนย์สุขภาพชุมชนหลักและศูนย์สุขภาพชุมชนเครือข่าย เปรียบเทียบภาระงานของศูนย์สุขภาพชุมชนหลักและศูนย์สุขภาพชุมชนเครือข่าย และเปรียบเทียบกำลังคนที่ปฏิบัติงานจริงกับเกณฑ์มาตรฐานกำลังคน (Geographic Information System : GIS) จากภาระงาน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร คือ บุคลากรที่ปฏิบัติงานทางการแพทย์และการสาธารณสุขในระดับปฐมภูมิในเขตจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 145 แห่ง

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ ศูนย์สุขภาพชุมชนหลักและศูนย์สุขภาพชุมชนเครือข่าย ในเขตจังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 9 อำเภอ ดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

2.1 คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยใช้เกณฑ์ของ ยุทธ ไทยวรรณ . (2545) เนื่องจากทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน โดยกำหนดเกณฑ์ต่อไปนี้

2.1.1 ประชากรมีจำนวนเป็นเลขหลักร้อย ใช้กลุ่มตัวอย่าง 15 – 30 %

2.1.2 ประชากรมีจำนวนเป็นเลขหลักพัน ใช้กลุ่มตัวอย่าง 10 – 15 %

2.1.3 ประชากรมีจำนวนเป็นเลขหลักหมื่น ใช้กลุ่มตัวอย่าง 5 – 10 %

ขนาดกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ $25 \times 145 = 36.25$ ประมาณ 36 แห่ง

ตารางที่ 1 แสดงประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามประเภทศูนย์สุขภาพชุมชน

อำเภอ	ศูนย์สุขภาพชุมชนหลัก		ศูนย์สุขภาพชุมชนเครือข่าย	
	ประชากร(แห่ง)	กลุ่มตัวอย่าง (แห่ง/คน)	ประชากร(แห่ง)	กลุ่มตัวอย่าง (แห่ง/คน)
เมือง	14	4/18	10	2/7
วังทอง	11	2/7	7	2/7
พรหมพิราม	5	1/4	13	3/8
บางระกำ	5	1/4	15	4/10
นครไทย	7	2/7	13	3/8
ชาติตระการ	4	1/4	8	2/5
เนินมะปราง	4	1/3	7	2/6
วัดโบสถ์	2	1/4	7	2/4
บางกระพุ่ม	3	1/3	10	2/5
รวม	55	14/59	90	22/60

2.2 การสุ่มตัวอย่างโดยคำนึงถึงความน่าจะเป็นของประชากรแต่ละหน่วยที่จะได้รับการเลือกจึงสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ออกแบบแบบเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลของศูนย์สุขภาพชุมชนที่ทำการศึกษาดังนี้

ชุดที่ 1 แบบตรวจสอบผลการปฏิบัติงานของศูนย์สุขภาพชุมชน โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของศูนย์สุขภาพชุมชน เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของศูนย์สุขภาพชุมชน เช่น อัตรากำลังของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน ตำแหน่ง ระยะทาง จำนวนประชากรในเขตที่รับผิดชอบ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลผลการปฏิบัติงานของศูนย์สุขภาพชุมชนโดยการรวบรวมข้อมูลจากทะเบียนผู้ป่วย รายงานประจำเดือนและเอกสารอื่นๆที่เกี่ยวข้องย้อนหลัง 1 ปี (1ตุลาคม 2549 ถึง 30 กันยายน 2550)

ชุดที่ 2 แบบสอบถามภาระงานโดยการสอบถามเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของบุคคล เป็นข้อมูลพื้นฐานการปฏิบัติงานส่วนบุคคล เช่น อายุราชการ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา

ส่วนที่ 2 ข้อมูลภาระงาน วิเคราะห์ภาระงานโดยสอบถามระยะเวลาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ทุกคนโดยจำแนกตามงานดังนี้ ข้อมูลด้านภาระงาน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านบริการ เช่น งานรักษาพยาบาล งานสุขภาพจิต งานผู้พิการ งานโรคไม่ติดต่อ งานโรคติดต่อ งานอนามัยแม่และเด็ก งานทันตสาธารณสุข งานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค งานสุขศึกษา ประชาสัมพันธ์ งานควบคุมโรค งานวางแผนครอบครัว งานบริหารเวชภัณฑ์ งานคุ้มครองผู้บริโภค งานโภชนาการ งานอนามัยสิ่งแวดล้อมและงานอาชีวอนามัย งานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย ด้านวิชาการ ได้แก่ การจัดทำคำสั่ง การจัดทำแผนหน่วยงาน การทำบัญชีการเงิน รายงานการเงิน การดำเนินการตามระเบียบพัสดุ รวมถึงการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และด้านบริหาร ได้แก่ การจัดทำรายงานประจำเดือน ประจำงวด การวิจัย นวัตกรรม การสรุปผลงาน

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity)

การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผู้ศึกษาตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบเพื่อหาความตรงของเนื้อหาและความเหมาะสมกับบริบทที่จะใช้เก็บข้อมูล แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ และนำไปทดลองใช้

การตรวจความตรงเชิงโครงสร้าง ได้คำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับเนื้อหาตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (Index of Congruence : IOC) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณา ข้อคำถามเป็นรายข้อ ดังนี้

ให้คะแนน +1 เมื่อผู้เชี่ยวชาญแน่ใจว่า ข้อคำถามข้อนั้นมี ความชัดเจนในโครงสร้าง ความครอบคลุมกับวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับนิยามศัพท์

ให้คะแนน 0 เมื่อผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจว่า ข้อคำถามข้อนั้นมี ความชัดเจนในโครงสร้าง ความครอบคลุมกับวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับนิยามศัพท์

ให้คะแนน -1 เมื่อผู้เชี่ยวชาญแน่ใจว่า ข้อคำถามข้อนั้นไม่มี ความชัดเจนในโครงสร้าง ความครอบคลุมกับวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับนิยามศัพท์

การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา

การคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (IOC)
จากสูตร ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC = ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

$\sum R$ = ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of item-objection Congruence หรือ IOC) (ยุทธ ไกยวรรณ, 2545) ตั้งแต่ 0.5 –1.00 ถือได้ว่าเป็นข้อคำถามที่ตรงเนื้อหา (Content validity) และข้อคำถามที่มีคะแนน IOC ต่ำกว่า 0.5 ควรปรับปรุงใหม่ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญซึ่งจากการตรวจสอบ พบว่า ด้านบริการมีค่า IOC เท่ากับ 0.73 ด้านบริหาร มีค่า IOC เท่ากับ 0.97 ด้านวิชาการ มีค่า IOC เท่ากับ 1

วิธีการดำเนินงาน

1. การทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น ลักษณะการจัดการในเครือข่ายปฐมภูมิ องค์ประกอบด้านกิจกรรม มาตรฐานของศูนย์สุขภาพชุมชน หลักเกณฑ์การคำนวณความต้องการกำลังคน การวิเคราะห์งานและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. สร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยนำไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน
3. ทดลองใช้เครื่องมือ ปรับปรุง แก้ไข
4. กำหนดกลุ่มตัวอย่าง
5. ชี้แจงผู้วิจัยเกี่ยวกับวิธีการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน
6. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากทางคณะกรรมการนศุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ถึงสาธาณสุขอำเภอแต่ละแห่งเพื่อขออนุญาตให้เจ้าหน้าที่แต่ละแห่งให้ข้อมูลต่างๆแบบสอบถามที่ส่งไป

2. แจกแบบสอบถามให้เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชน ตอบข้อคำถามและการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง

2.2 ในกรณีที่มิได้รับแบบสอบถามกลับคืนจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้ศึกษาจะติดตามประสานงานกับศูนย์สุขภาพชุมชน และผู้ศึกษาจะเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป มีขั้นตอนดังนี้

แบบสอบถามมีเครื่องมือ จำนวน 2 ชุด

ชุดที่ 1 แบบตรวจสอบผลการปฏิบัติงานของศูนย์สุขภาพชุมชน โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของศูนย์สุขภาพชุมชน วิเคราะห์โดย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลผลการปฏิบัติงานของศูนย์สุขภาพชุมชนโดยการรวบรวมข้อมูลจากทะเบียนผู้ป่วย รายงานประจำเดือนและเอกสารอื่นๆที่เกี่ยวข้องย้อนหลัง 1 ปี (1 ตุลาคม 2549 ถึง 30 กันยายน 2550) โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ และร้อยละ

ชุดที่ 2 แบบสอบถามภาระงาน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของบุคคล วิเคราะห์โดย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลภาระงาน วิเคราะห์ภาระงานโดยการคำนวณชั่วโมงการทำงานทั้งหมดของศูนย์สุขภาพชุมชนหลักและเครือข่ายและนำมาคำนวณหาความต้องการกำลังคนโดยใช้ค่า full time equivalent (1 คนทำงานวิเคราะห์จากภาระงานดังนี้ เจ้าหน้าที่ 1 คนทำงานเต็มเวลา 1 ปี หลังจากหักวันหยุดต่าง ๆ แล้วเหลือเวลาทำงาน 248 วัน และใน 1 วันเจ้าหน้าที่ทำงาน 7 ชั่วโมง ดังนั้น full time equivalent จะทำงานจำนวน 1,736 ชั่วโมง)

ตามสูตร

$$\text{ความต้องการกำลังคน} = \frac{\text{ชั่วโมงในการทำงานทั้งหมดของศูนย์สุขภาพชุมชน}}{\text{full time equivalent}}$$

และเปรียบเทียบภาระงานของศูนย์สุขภาพชุมชนหลักกับศูนย์สุขภาพชุมชนเครือข่ายจังหวัด
พิษณุโลก โดยใช้สถิติทดสอบค่า T (independent t-test)

ระยะเวลาดำเนินงาน

ระยะเวลา กันยายน 2550 ถึง พฤษภาคม 2551

